

Psykoterapeuttien koulutusvastuu siirtyi viime vuoden alussa yliopistoille

Psykoterapia ja yliopistoyhteistyö

Psykoterapia on lääketieteellinen vuorovaikutuksellinen hoito- ja kuntoutusmuoto, jonka tavoitteena on auttaa psyykkisistä ongelmista, mielenterveyden häiriöistä tai psykiatrisista sairauksista kärsiviä (Psykoterapiakoulutusryhmän muistio 2003). Lisääntyvä näyttö (Wampold 2001, Wahlström 2012) psykoterapian tuloksellisuudesta on vahvistanut sen asemaa virallisissa hoitosuosituksissa ja julkisesti rahoitetuissa hoitokäytännöissä. Yksi ilmentymä tästä on päätös Kelan tukeman psykoterapian muuttumisesta harkinnanvaraisesta lakisääteisesti järjestelyvastuun piirissä olevaksi kuntoutuspsykoterapiaksi (HE 68/2010 vp).

Psykoterapeutti on terveydenhuollon lailistettu ammattihenkilö, mutta psykoterapeuttien koulutuksella ei ole eikä ole ollut virallista opintohallinnollista asemaa. Tämän seurauksena psykoterapeuttien kouluttaminen on jäänyt julkisen koulutusjärjestelmän ulkopuolelle erilaisten kolmannen sektorin ja yksityisten koulutusyhteisöjen toiminnaksi, mikä puolestaan on johtanut koulutuskentän tavattomaan kirjavuuteen (Valtakunnallinen yliopistojen psykoterapeuttikoulutuskonsortio 2009).

Psykoterapeuttien koulutus tuli uuteen vaiheeseen, kun pitkällisen valmistelutyön jälkeen koulutusten järjestäminen vuoden 2012 alusta siirtyi asetuksenmuutoksen myötä yliopistojen vastuulle. Asetus määrittelee seuraavasti: ”Psykoterapeutin nimikesuojatun ammattinimikkeen käyttämisen edellytyksenä on, että asianomainen henkilö on suorittanut yliopiston tai yliopiston yhdessä muun koulutajaorganisaation kanssa järjestämän psykoterapeuttikoulutuksen. Järjestävällä yliopistolla tulee olla psykologian tai lääketieteellisen alan koulutusvastuu (VNA 1120/2010).”

Asetuksen muutos ei sinänsä velvoita yliopistoja järjestämään psykoterapeuttikoulutusta, mutta käytännössä yliopistot vastaavat jatkossa psykoterapeuttien saatavuudesta.

1964 Yliopistoilla on selkeästi vastuu koulutusten

järjestämisestä siitä huolimatta, että ne järjestetään täydennyskoulutuksina eikä opetus- ja kulttuuriministeriö osoita koulutuksiin rahoitusta. Sekä Kela että kunnallinen terveydenhuolto, erityisesti sairaanhoitopiirit, tarvitsevat psykoterapeutteja lakisääteisten velvollisuuksiensa hoitamiseen.

Koulutuksien yliopistollisina järjestäjinä toimivat psykiatrian erikoisalajat ja psykologia. Kaikki 16 kyseeseen tulevaa oppiainetta ovat olleet kiinnostuneita koulutusvastuun ottamisesta. Tiedekunnat ovatkin nimenneet kyseisten oppiaineiden edustajat Valtakunnalliseen yliopistojen psykoterapeuttikoulutuskonsortioon. Konsortio on yliopistollisten koulutusjärjestäjien yhteydenpitofoorumi, ja se pyrkii yhtenäistämään psykoterapeuttikoulutuksia siten, että ne olisivat korkeatasoisia ja tasalaatuisia järjestämispaikasta riippumatta ja että tarjolla olisi erilaisia psykoterapeuttikoulutuksia tarpeen mukaan. Konsortio on toiminut yhteistyössä Valviran psykoterapian asiantuntijaryhmä kanssa tavoitteena taata koulutuksien laatu meneillään olevan siirtymävaiheen aikana.

Käytännössä yliopistot järjestävät psykoterapeuttikoulutuksia yhteistyössä vakiintuneiden koulutusyhteisöjen kanssa. Tämä yhteistyö on hakemassa muotoaan, ja on ilmeistä, että eri yliopistoissa päädytään erilaisiin ratkaisuihin. Odottamattoman tilanteen aiheutti hankintalainsäädännön edellyttämä kouluttajatahojen kilpailuttaminen, silloin kun ulkopuolinen opetuspanos hankitaan ostopalveluina.

Psykoterapeuttien koulutuksen siirtymisen yliopistoihin on ollut vahvistuva trendi myös Yhdysvalloissa ja muualla Euroopassa. Tämä on johtanut psykoterapiaa koskevan tutkimuksen merkittävään lisääntymiseen viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana. Tutkimuksissa on todettu psykoterapian hyvä teho. Kliinisissä kokeissa hoitoa saanut potilas voi keskimäärin hoidon jälkeen paremmin kuin 75–80 % niistä, jotka eivät saaneet hoitoa (Wampold 2001). Naturalistisissa tutkimuk-

sisä vaikuttavuus vaihtelee huomattavasti (Shadish ym. 2000), mutta parhaimmillaan luonnollisissa hoitoympäristöissä on voitu jopa ylittää kliinisten kokeiden tuloksia (Minami ym. 2007).

Joissakin maissa – kuten Britanniassa ja Ruotsissa – on psykoterapian vaikuttavuutta koskevaa tutkimusta tulkittu kapeasti ja katsottu, että vain kliinisissä kokeissa tehoa osoittaneita psykoterapiamenetelmiä voidaan tukea julkisin varoin. Käytännössä tämä on tarkoittanut kognitiivisen käyttäytymisterapian yleisnimikkeen alla kulkevia hoitokäytäntöjä. Psykoterapian tulostutkimuksen koko kuva ei kuitenkaan tue terapiamenetelmien tarjonnan kapeuttamista (Norcross ja Lambert 2011).

Kliiniset kokeet ovat osoittaneet, ettei eri menetelmien välillä vertailukelpoisissa olosuhteissa esiinny eroja tehossa (Wampold 2001) ja että eri terapiamenetelmissä vaikuttavat niille yhteiset muutostekijät enemmän kuin menetelmille ominaiset erityiset muutostekijät (Ahn ja Wampold 2001). Potilaiden soveltuvuus ja preferenssit eri psykoterapiamenetelmien suhteen vaihtelevat, ja niillä on merkittävä osuus terapian vaikuttavuudessa. Suomalaisessa, kansainvälisestäkin merkittävässä Helsingin psykoterapiatutkimuksessa on osoitettu, että potilaan soveltuvuudella on erityisesti merkitystä psykoterapian keston riittävyuden kannalta (Laaksonen ym. 2012). Tuloksellisuuden lisäksi tarvitaan enemmän tietoa psykoterapian vaikutusmekanismeista, joita koskeva ymmärrys on tällä hetkellä vajaavaista ja pirstoutunutta.

Jo olemassa olevan tutkimustiedon perusteella voidaan sanoa, että sosiaali- ja terveydenhuollossa psykoterapiapalvelujen tarjonnan tulisi olla monipuolista. Tarvitaan nopeasti saatavilla olevia suhteellisen lyhyitä psykoterapeuttisia interventioita, perhe- ja verkostonäkökulman huomioimista ja mahdollisuuksia pitkäjänteisempiin kuntoutumisprosesseihin. Eri tavoin tuotettujen psykoterapiapalvelujen edellyttämä osaaminen on osittain yhteistä ja osittain eriytyvää.

Tähän asti psykoterapeuttien koulutusjärjestelmässä, joka on perustunut yksityisten tahojen tarjoamiin eri psykoterapiasuuntausten

koulutuksiin, ei ole voitu johdonmukaisesti huomioida tieteellisen tutkimuksen muodostamaa, vähitellen karttuvaa tietoperustaa eikä monitahoisen palvelujärjestelmän osaamistarpeita. Psykoterapeuttikoulutusten siirtyminen yliopistojen vastuulle mahdollistaa periaatteessa kokonaisvaltaisemman lähestymistavan. Tätä kohti pyrittäessä on tärkeää, ettei kuitenkaan hukata vuosikymmenten aikana rakentunutta kokemuksiin perustuvaa tietoa ja osaamista. ■

JORMA PIHA, lastenpsykiatrian professori
Valtakunnallisen yliopistojen psykoterapeuttikoulutuskonsortion puheenjohtaja
Turun yliopisto

JARL WAHLSTRÖM, psykologian professori
Valtakunnallisen yliopistojen psykoterapeuttikoulutuskonsortion varapuheenjohtaja
Jyväskylän yliopisto

SIDONNAISUDET

Jorma Piha: Ei sidonnaisuuksia

Jarl Wahlström: Ei sidonnaisuuksia

KIRJALLISUUTTA

- Ahn H, Wampold B. E. Where oh where are the specific ingredients? A meta-analysis of component studies in counseling and psychotherapy. *J Couns Psychol* 2001;48:251–7.
- HE 68/2010 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain sekä sairausvakuutuslain 2 luvun 3 §:n muuttamisesta.
- Laaksonen MA, Knekt P, Lindfors O. Psychological predictors of the recovery from mood or anxiety disorder in short-term and long-term psychotherapy during a 3-year follow-up. *Psychiatr Res* 2012 Oct 31. pii: S0165-1781(12)00554-9. DOI: 10.1016/j.psychres.2012.09.053.
- Minami T, Wampold BE, Serlin RC, Kircher JC, Brown GS. Benchmarks for psychotherapy efficacy in adult major depression. *J Consult Clin Psych* 2007; 75:232–43.
- Norcross JC, Lambert MJ. Psychotherapy relationships that work II. *Psychotherapy* 2011;48:4–8.
- Psykoterapiakoulutustyöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2003:6.
- Shadish WR, Matt GE, Navarro AM, Phillips G. The effects of psychological therapies under clinically representative conditions. A meta-analysis. *Psychol Bull* 2000;126:512–29.
- Valtakunnallinen yliopistojen psykoterapeuttikoulutuskonsortio. Psykoterapeuttikoulutuksen uudistaminen – Moniammatilliset psykoterapian erikoistumisopinnot osaksi korkeakoulujen opintojärjestelmää, 2009. www.uta.fi/tyt/llitteet/konsortion_loppuraportti_3.12.2009.pdf
- VNA 1120/2010. Valtioneuvoston asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen muuttamisesta.
- Wahlström, J. Psykoterapian tulos ja siihen vaikuttavat tekijät. Kirjassa Eronen S, Lahti-Nuutila P, toim. Mikä psykoterapiassa auttaa? Integriivisen lähestymistavan perusteita. Helsinki: Edita 2012, s. 35–70.
- Wampold B. The great psychotherapy debate. Models, methods and findings. Malawah, New Jersey, London: Lawrence Erlbaum and Associates 2001.